

Clingendael

Park voor deftige dames en stadsrecreanten

HANNEKE MESTERS

Ambtenaren maken er nu de dienst uit, werken en wandelen er. Kinderen spelen een partijtje voetbal op de velden achter het landhuis en in het aanliggende duinbos ravotten de honden. Landgoed Clingendael is nu toegankelijk voor iedereen, maar lange tijd zijn het alleen de adellijke families uit de Haagse regio die van het mooie park mogen genieten. Ze wonen er of komen op visite. Het Haagse Clingendael had en heeft veel te bieden.

In 1591 koopt de toenmalige ontvanger-generaal van de Zeven Verenigde Nederlanden een hoeve in de binnenduinen bij Wassenaar. Deze Philips Doublet I zoekt een lommerrijke plek buiten, om er de zomers door te brengen. De kale stuivende duintoppen worden in die tijd clingen genoemd, het dael ertussen was de strandvlakte waar de landbouw bedreven werd. Zo ontstaat landgoed Clingendael. Tegenwoordig ligt het nog steeds op Wassenaars grondgebied, hoewel de gemeente Den Haag er inmiddels de eigenaar van is. In de eeuwen die volgen zal de Haagse bebouwing wel uitdijen tot aan zuidkant van het park. Echt buiten ligt het allang niet meer. Even ten oosten ervan loopt de drukke Benoordenhoutseweg en aan de noordzijde gaat het park over in de bekende renbaan Duindigt. De hoofdingang van het park ligt aan de Wassenaarseweg vlak naast het hoofdkantoor van de ANWB, het Rondegebouw. Vanaf de weg leidt een brede, ongezeilde, geasfalteerde oprijlaan naar het landhuis. Eenmaal op het ter-

rein zelf overheerst het karakter van een landelijke omgeving. Er lopen ganzen, kippen en zelfs ezeltjes. Er wordt nog op bescheiden schaal geboerd. Een wandeling terug in de tijd kan beginnen.

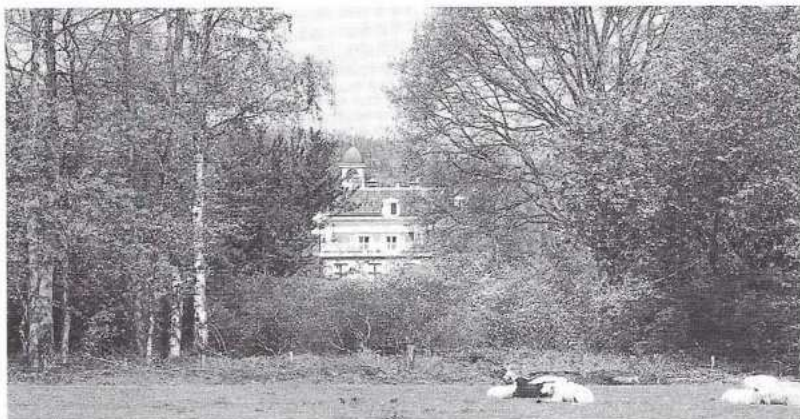
De bewoners van Het Huys

Drie opeenvolgende generaties Doublet vormen de eerste bewoners. Het landhuis dat zij bouwen overkluist een sloot. Dat is nog steeds te zien. Vanaf de zijkant kun je over het water onder het huis doorkijken. Deze familie heeft banden met de bekende 17e-eeuwse dichter Constantijn Huygens. Hij zal het vele malen bezocht hebben en het oorspronkelijke bouwplan van het landhuis heeft veel gemeen met dat van zijn bekende buiten Hofwijck aan de Vliet bij Voorburg. Ironisch genoeg roept de naam Doublet bij de Hagenaars nu minder hoogstaande gedachten op: de Doubletstraat vormt het hart van een van de Haagse rosse buurten. In de eeuwen die volgen komt het landgoed in handen van verschillende adellijke families. De familie Van Brien van de Groote Lindt bezit het bijna anderhalve eeuw. De laatste telg van deze familie is de excentrieke, vrijgezelle freule Daisy van Brien. Ze woont op het landgoed tot haar dood in 1939. Zoals dat hoort bij excentrieke dames, is ze gek op honden en paarden. Zij is het die haar hondjes een laatste rustplaats geeft op het grasveld achter het huis. De grafsteentjes zijn er nog te vinden. Zij laat ook de beroemde Japanse tuin aanleggen.

Het is maar goed dat ze nooit geweten heeft wie haar als bewoner opvolgt. Aan het begin van de oorlog neemt Seyss-Inquart, de Duitse (eigenlijk Oostenrijks-Hongaarse) rijkscommissaris van bezet Nederland, er zijn intrek. Hij woont er tot 1 mei 1945 met zijn familie. Kort daarna wordt hij in Hamburg door de Engelsen aangehouden en een jaar later in Neurenberg terechtgesteld.

Na de oorlog bewoont nog tot 1968 een adellijke weduwe het huis. Inmiddels is het landgoed

De Hofstede Clingendael
(foto: Jan van den Ende).

De Japanse tuin op Clingendael (foto: Jan van den Ende).

dan al in 1952 door de gemeente Den Haag gekocht. In 1968 wordt het een kantoor: het respectabele Instituut Clingendael. Dit rijks-onderzoeksinstituut verdiept zich in buitenlandse kwesties van diplomatieke aard en leidt diplomaten en militaire bevelhebbers op voor hun buitenlandse opdrachten en missies.

Een kijkje in het park

Net als bij veel andere landgoederen wordt de tuin rond het huis oorspronkelijk aangelegd in de Franse stijl, met vlakken en geometrische lijnen. Die tuin is in zijn tijd beroemd, blijkt uit de vele beschrijvingen en gravures ervan. Maar helaas, mode is vergankelijk. Van deze aanleg is werkelijk niets meer terug te vinden. De Oud-Hollandse tuin achter het landhuis lijkt er nog een beetje op maar is van veel later datum. Tegenwoordig bestaat het park grofweg uit twee delen: een echt wandelpark rond het huis, en een vrijer, bosrijk deel erachter. Dit vrije deel heet ook wel de Bosjes van Zanen en het Duinbos. Hier kun je land over zand verstopertje spelen, mogen honden los en ligt een trimparcours. Zo is er voor elk wat wils.

In het parkgedeelte liggen verschillende tuinderdelen. Er is een rosarium, de reeds genoemde, Oud-Hollandse tuin met buxushagen en een statige trap en bordes, en er is een deel waar allerlei bijzondere bomen staan. Rechts van het huis (komend vanaf de hoofdingang) strekt zich een waterpartij met grasvelden en boomgroepen uit. Dit stuk laat goed de Engelse landschapsstijl zien. Net als in bijvoorbeeld de landgoederen Elswout en Velserbeek heeft hier de 19e-eeuwse tuinarchitect Zocher jr. de ontwerpen gemaakt en uitgevoerd. Waterpartijen, bijzondere bomen in groepen of solitair, doorkijkjes en kronkelpaden: het is er allemaal.

Bijzondere aandacht verdient de Japanse tuin. Deze is te vinden in het onderdeel Sterrenbos dat zo genoemd is naar de stervormige padenstructuur. Aan het einde van de 19e eeuw wordt deze tuin aangelegd in opdracht van

freule Daisy van Brienen. Als jonge vrouw maakt zij een reis naar Japan, waarbij zij zeer onder de indruk raakt van de Japanse tuinkunst. Al tijdens die reis verzamelt zij lantaarns en andere attributen die in deze tuin gebruikt zijn. De tuin is een klein wonderwereldje van azalea's, Japanse kersen en acers, mosvlaktes en watertjes. Om dit niet geheel onder de voet te laten lopen is hij alleen in mei geopend als de azalea's bloeien.

Ecologische schakel

Nog steeds is in het huidige park de oude duinstructuur herkenbaar. Zeker in het 'vrije' deel, waar het heuvelachtig en zanderig is. De ecologische waarde van zulke oude resten binnenduinbos is groot. Het zijn de plekken waar allerlei soorten stinzenplanten groeien en de hoogopgaande eiken en beuken bieden plaats aan veel vogelsoorten. De vogelbescherming heeft er zelfs een afgerasterd reservaatje aangelegd. Aan de oevers van de watertjes is regelmatig de ijsvogel te zien. Het park vormt onderdeel van de ecologische verbinding vanuit de Wassenaarse duinen naar het Haagse Bos, dat tot diep in de stad doorloopt.

Gelukkig wordt deze waarde ook door de gemeente erkend. Voor de periode 1999-2008 is een ontwikkelvisie en beheerplan geschreven, waarin een groot aantal plannen en maatregelen ter verbetering van de onderdelen als landschapspark, landgoedbos of agrarische grond staan uitgewerkt.

Meer informatie:

Clingendael; het huis, de tuinen, de bewoners. Uitgegeven in 1982 door de gemeente Den Haag (niet meer in de winkel verkrijgbaar). De ontwikkelingsvisie en het beheerplan 1999-2008, Gemeente Den Haag.

Filmer en duinconsulent Jan van den Ende maakte recent een film over Clingendael. Deze is verkrijgbaar op video.

Het vroege voorjaar op Clingendael (foto: Hanneke Mesters).

